

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

-

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

-

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

-

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

-

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

-

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

-

5 luku

-

6 luku

-

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

1. Ennakolliset tietopyynnöt

Tietopyynnön ajallisen yksilöinnin lähtökohtana on pidetty sitä, että tietopyyntö kohdistuu viranomaisella pyynnön esittämishetkellä olevaan asiakirjaan tai tietoon. Riittävän yksilöitynä on kuitenkin katsottu myös esimerkiksi pyyntöä saada jatkuvasti tai määriteltynä aikana tiettyä, täsmällisesti määriteltyä asiaa koskevat asiakirjat. Eli tietopyynnön kohteena voi olla myös asiakirja, joka ei ole vielä olemassa ja laaditaan vasta myöhemmin tai asiakirja, joka ei vielä ole tullut viranomaiselle. Asia ei varsinaisesti ilmene suoraan julkisuuslain säännöksestä, mutta julkisuuslain esitöissä on todettu, että tiedonsaantia koskevan pyynnön kohteena voi olla myös asiakirja, jota pyynnön tekemisen hetkellä ei vielä ole olemassa, mutta joka syntyy viranomaisen tavanomaisen toiminnan tuloksena.

On arvioitava, onko viranomaisella resursseja ylläpitää järjestelmää tulevaisuuteen suuntautuvista tietopyynnöistä. Tiedon luovuttamista koskeva määräaika alkaa kulua siitä, kun asiakirja on saapunut viranomaiselle tai se on viranomaisessa valmistunut. Eli edellyttää jonkinlaista järjestelmää asian hallinnoimiseksi.

Työryhmä on mietinnössä pohtinut mahdollisen aikamääreen lisäämistä lakiin koskien ennakkollisia tietopyyntöjä, mutta kuitenkin päätynyt siihen, ettei tällaisia erityisiä säännöksiä ehdoteta. Sen sijaan lakiin ehdotetaan uutta sääntelyä, jonka perusteella viranomaisen on mahdollista kieltäytyä julkisen tiedon antamisesta, jos se edellyttäisi viranomaiselta lain tarkoitus huomioon ottaen ilmeisen kohtuuttomia toimia. Myös ennakkollisten asiakirjapyyntöjen käsittelyssä arvioitavaksi voisi tulla pyynnön toteuttamisen ilmeinen kohtuuttomuus. Eli asia jää viranomaisen harkinnan varaan siitä, milloin ylittyy kynnyks ilmeisestä kohtuuttomuudesta, ja oikeusasteiden linjattavaksi.

Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisuisaan katsonut, että yksittäisenkin ennakkopyynnön hallinnoiminen voi kokonaisuudessaan muuttua varsin työlääksi, koska joka kerta, kun pyynnön kattama yksittäinen asiakirja valmistuu, ennakkollisen pyynnön olemassaolo tulee kyetä havaitsemaan, ja tällöin soveltaa myös julkisuuslain mukaista menettelyä. Oikeusasiamies katsoi, että jää kysymyksenalaiseksi, onko ylipäätään mahdollista saada aikaan sellaista järjestelmää viranomaisissa, joissa esimerkiksi useiden vuosien tai jopa vuosikymmenten päässä valmistuviin asiakirjoihin kohdistuvat ennakkolliset asiakirjapyynnöt olisivat aina aukottomasti toteutettavissa kulloinkin voimassa olevan sääntelyn mukaisesti ja ilman kohtuutonta työmäärää. On arvioitava, voisiko ajallinen rajaaminen kuitenkin yksiselitteisempänä kriteerinä helpottaa näiden osalta viranomaisen työtä.

2. Henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittaminen

Haasteita on nimenomaisesti aiheuttanut julkisten henkilötietojen luovuttamista koskevat säännökset. Henkilörekisterin käsite on ollut ongelmallinen ja aiheuttanut tulkintaongelmia sen suhteen, että mitä sillä on käytännössä tarkoitettu.

Mietinnössä ehdotetaan tätä muutettavaksi siten, että tiedon pyytämistä ei enää eritellä tiedon luovuttamista koskeviin tapoihin ja henkilörekisterin määritelmästä luovuttaisiin. Ehdotuksen mukaan, kun tietopyyntö kohdentuu asiakirjaan, joka sisältää julkisia henkilötietoja, tiedon pyytäjän on viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava henkilötietojen käyttötarkoitus ja muut sellaiset tiedot, joita viranomaisen tarvitsee arvioidakseen, onko tiedonsaajalla henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön mukaan oikeus käsitellä tietoja. Viranomaisen voisi pyytää edellä mainittuja tietoja kuitenkin ainoastaan, jos kyse on henkilötiedoista, joiden käsittelyyn liittyy erityisiä riskejä ottaen huomioon tietojen luonne, määrä ja niiden merkitys yksityiselämän suojan kannalta tai jos pyynnön perusteella syntyy perusteltu epäily siitä, että annettuja tietoja on tarkoitus käsitellä ilman tietosuojasääntelyn mukaista laillista perustetta.

Ilmeisesti tämä selkiyttäisi julkisten henkilötietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä siltä osin, että se koskee kaikkia asiakirjoja, jotka sisältävät julkisia henkilötietoja eli yhdenmukaistaisi tietopyyntöjen käsittelyä julkisten henkilötietojen osalta. Toisaalta säännös jää kuitenkin melko tulkinnanvaraiseksi sen osalta, milloin kyseiset kriteerit täyttyvät täydentävien tietojen pyytämiseksi.

3. Ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Esimerkiksi ELY-keskuksen Ympäristönsuojeluyksikössä on toisinaan jouduttu harkitsemaan ilmoittajan henkilötietojen salassapitomahdollisuutta silloin kun kyse ei ole ollut rikosasiasta, vaan valvonnallisesta ilmiannosta silloin kun tiedon pyytäjänä on asianosainen itse. Mietinnössä ehdotetaan uutta asianosaisjulkisuutta rajaavaa perustetta, joka koskisi viranomaisen toimenpiteitä edellyttävän ilmoituksen tekijän henkilöllisyyttä. Vaikka tieto ilmoituksen tekijästä on voinut olla yleisöltä salassa pidettävä, asianosaisella on kuitenkin lähtökohtaisesti ollut asianosaisjulkisuuden perusteella oikeus saada tieto myös salassa pidettävästä asiakirjasta. Tiedon antamisen rajoitus ei olisi kuitenkaan kategorinen, vaan riippuisi siitä, vaarantaisiko tiedon antaminen ilmoituksen tekijän turvallisuutta, etuja ja oikeuksia. Tämä on kannatettava muutos ja toivon mukaan helpottaa näiden tietojen salassapitoa, sillä henkilöllisyyden salassapito voi jossain määrin lisätä ilmoittajien halukkuutta tehdä viranomaiselle ilmoituksia havaitsemistaan epäkohdista.

Mikkola-Miettinen Terhi
Varsinais-Suomen ELY